

УДК 811.111

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/56-4-13>

Марина МОСКАЛЕНКО,

orcid.org/0000-0002-6135-5652

*старший викладач кафедри загального мовознавства та іноземних мов
Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(Полтава, Україна) triksi1309@gmail.com*

Діана ДУДКА,

orcid.org/0000-0001-9823-4427

*студентка II курсу факультету філології, психології та педагогіки
Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(Полтава, Україна) dianadudka22@gmail.com*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ (АНГЛІЙСЬКОЇ) МОВИ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 227 «ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ, ЕРГОТЕРАПІЯ»

У статті розглянуто питання, пов'язані з викладанням англійської мови (ESP course) для здобувачів вищої освіти спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» у сучасній вищій школі, які знаходяться у центрі уваги теоретиків та практиків педагогіки та методики викладання іноземних мов. Англійська сьогодні – це своєрідний лінгва франка у медичній міжнародній комунікації, в тому числі і серед ерготерапевтів та фізичних терапевтів, як у певні періоди в минулому грецька та латинська мови. У сфері отримання вищої освіти необхідність і важливість знання англійської мови давно уже стали аксіомою. Англійська мова є міжнародною мовою спілкування світової науки. Медична галузь не є винятком. Здобувачі вищої освіти, навчаючись у ВНЗ, проходять міжнародну практику за своєю спеціальністю, беруть участь у різноманітних конкурсах та олімпіадах, завдання яких передбачає знання передових відкриттів у медицині. Статті, доповіді, тези та інші матеріали про такі відкриття, у свою чергу, найчастіше усього опубліковані англійською мовою. Різноманітні інтернет ресурси також найчастіше подані саме англійською мовою. Таким чином, англійська мова є невід'ємною складовою успішної професійної кар'єри у сфері ерготерапії та фізичної ерготерапії, тим більше, що професійний дискурс серед спеціалістів цієї сфери у сучасному світі стає все більш відкритим, а українські ерготерапевти та фізичні терапевти мають володіти навичками іншомовної професійної комунікації, щоб на відповідному рівні обговорювати та вирішувати зі своїми закордонними колегами різні проблеми у сфері ерготерапії та фізичної терапії. Крім того, все більшого поширення набувають різноманітні міжнародні проекти у сфері реабілітації та ерготерапії, участь у яких також є важливою частиною професійного становлення для українських ерготерапевтів та фізичних терапевтів. У цій статті автор обґрунтовує необхідність перегляду певних аспектів у викладанні англійської мови здобувачам вищої освіти спеціальності 227 та пропонує свою концепцію ESP курсу.

Ключові слова: англійська мова для спеціальних цілей (ESP), англійська мова для ерготерапевтів та фізіотерапевтів, медична термінологія, професійна комунікація, мотивація.

Maryna MOSKALENKO,

orcid.org/0000-0002-6135-5652

*Senior Teacher at the General Linguistics and Foreign Languages Department
National University "Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic"
(Poltava, Ukraine) triksi1309@gmail.com*

Diana DUDKA,

orcid.org/0000-0001-9823-4427

*the 2nd year student at the Faculty of Philology, Psychology and Pedagogy
National University "Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic"
(Poltava, Ukraine) dianadudka22@gmail.com*

FEATURES OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE (ENGLISH) 227 "PHYSICAL THERAPY, ERGOTHERAPY"

The article deals with issues related to teaching English to applicants for higher education majoring in "Physical Therapy, Occupational Therapy" in modern higher education, which are in the center of attention of both theoreticians and practitioners of pedagogy and foreign language teaching methods. English today is a kind of lingua franca in medical

international communication, including occupational therapists and physical therapists, just as in certain periods in the past Latin and Greek languages were used. In the field of higher education, the importance and necessity of knowing English has long become an axiom. English is the international language of world science communication. The medical industry is not an exception. Applicants for higher education, while studying at high educational institutions, undergo international practice in their specialty; participate in various competitions and Olympiads, the task of which involves knowledge of the advanced discoveries in medicine. Articles, reports, theses and other materials about such discoveries are most often published in English. Various internet resources are also most often presented precisely in English. Thus, the English language is an integral component of a successful professional career in the occupational therapy and physical occupational therapy field, especially since the professional discourse among specialists in this field in the modern world is becoming more and more open, and Ukrainian occupational therapists and physical therapists must have skills in professional communication in order to discuss and solve various problems in the field of occupational therapy and physical therapy with their foreign colleagues at the appropriate level. In addition, various international projects in the rehabilitation and occupational therapy field are becoming more and more popular, participation in which is also an important part of the professional development of Ukrainian occupational therapists and physical therapists. In this article, the authors justify the need to review certain aspects of teaching English to applicants for higher education in specialty 227 and offers their own concept of an English course.

Key words: English for special purposes (ESP), English for occupational therapists and physiotherapists, medical terminology, professional communication, motivation.

Постановка проблеми. Стрімка інтеграція України у світову спільноту актуалізує проблему модернізації змісту освіти у закладах вищої освіти. Освітньо-професійна програма підготовки спеціалістів у немовних закладах вищої освіти вимагає від майбутніх фахівців немовного профілю не лише високої кваліфікації за обраною спеціальністю, а й умінь співпрацювати зі зарубіжними партнерами, вільно спілкуватися державною та однією іноземною мовою. Спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія» – відносно новий, перспективний напрям, який швидко розвивається. Освітньо-професійна програма підготовки спеціалістів у немовних закладах вищої освіти вимагають від фахівців немовного профілю не тільки високої кваліфікації за обраною спеціальністю, а й умінь співпрацювати із зарубіжними партнерами, вільно спілкуватися державною та однією іноземною мовою. Незважаючи на те, що значний внесок у становлення системи сучасної іншомовної підготовки майбутніх фахівців медичних спеціальностей здійснюють як вітчизняні, так і зарубіжні науковці, через те, що спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія» є відносно новою, літератури для вивчення курсу ESP майбутніми фахівцями недостатньо.

Аналіз досліджень. Багато учених присвятили праці розгляду питання про підвищення ефективності іншомовної підготовки у закладах вищої освіти. З-поміж них можна виділити праці вітчизняних (Г. Гринюк, О. Бігич, І. Задорожної, Л. Конопленько, О. Конотоп, Г. Кравчук, Л. Морської, Я. Окопної, Л. Сажко, Н. Скляренко, О. Петрашук, В. Борщовецька, Т. Корж, Л. Личко, М. Падура, О. Пенькова, Н. Скрипник, В. Титова, Г. Чередниченко, О. Ярмоленко) і зарубіжних учених (Р. С. Robinson Т. Dudley-Evans, С. Kennedy, Т. Hutchinson). Відзначено, що комунікативні

вміння сучасних здобувачів вищої освіти медичних спеціальностей розвинені недостатньо через недостатню комунікативну спрямованість процесу навчання.

Мета статті – розглянути проблеми реалізації процесу іншомовної підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» та запропонувати шляхи подолання цих труднощів.

Виклад основного матеріалу. Англійська мова набуває все більшого поширення та значущості практично у всіх галузях спеціальних знань. Особливо актуальними є навички спілкування англійською у сфері інформаційних технологій та медицини. На сьогодні спостерігається значне зростання кількості англомовних наукових публікацій із медичної тематики. Дедалі більше українських фахівців-медиків, у тому числі і фізіотерапевти, реабілітологи та ерготерапевти, співпрацюють із професійними колективами та медичними установами в англомовних країнах, а для здобувачів вищої освіти медичних спеціальностей зараз дедалі доступнішими стають програми міжнародних стажувань, для участі в яких також потрібні навички спілкування англійською мовою та впевнене знання медичної термінології.

На сьогодні Українська Асоціація Фізичної терапії співпрацює з такими міжнародними партнерами та установами, як Агентства США з міжнародного розвитку (USAID), UCP Wheels for Humanity (UCPW), Advancing Partners and Communities (APC), Світової Конфедерації фізичної терапії (СКФТ) та іншими. Майбутні спеціалісти з фізіотерапії та ерготерапії мають володіти англійською мовою, щоб брати участь у міжнародних форумах, семінарах, воркшопах, конференціях, де можна обмінятися досвідом та підвищити кваліфікацію; ознайомитись із новинками медичного

і лабораторного обладнання, протестувати та ознайомитися з особливостями його практичного застосування у роботі. Отже, володіння англійською мовою відкриває для здобувачів вищої освіти спеціальності 227 нові перспективи і можливості.

У ході практичної реалізації поставлених цілей потрібно включити до курсу ESP для здобувачів вищої освіти спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» такі завдання: завдання, спрямовані на розвиток у здобувачів вищої освіти навичок говоріння вивчається; різноманітні дискусії, дебати та круглі столи, присвячені обговоренню певних проблем у галузі ерготерапії та фізичної терапії; завдання, що сприяють розширенню професійного вокабуляра здобувачів вищої освіти; знайомство здобувачів вищої освіти з новою галузевою лексикою; робота над правильною вимовою англійських термінів; порівняльний аналіз українських та англійських медичних термінологічних одиниць і виразів; мовленнєві завдання, що розвивають у здобувачів вищої освіти навички спілкування з пацієнтами англійською мовою (чергування питань та відповідей, поради пацієнтам) із використанням правильних граматичних конструкцій, доречної лексики та комунікативних формул; під час виконання таких завдань особлива увага приділяється формуванню лінгвістичної грамотності у здобувачів вищої освіти; завдання, у ході виконання яких здобувачі вищої освіти за обмежений проміжок часу ознайомлюються зі змістом спеціалізованого медичного тексту англійською мовою, знайти у ньому найбільш важливу інформацію та зробити повідомлення англійською мовою; рольові ігри та кейси, що моделюють ситуації, у ході яких здобувачі вищої освіти мають розв'язати професійні завдання та продемонструвати навички комунікації англійською мовою – наприклад, огляд пацієнта, консультування родичів, опікунів щодо виявлених порушень і можливих шляхів їх усунення, ведення відповідної документації та ін. Безумовно, під час підготовки та виконання перерахованих вище завдань слід враховувати рівень володіння англійською мовою здобувачів вищої освіти. Так, на заняттях із здобувачами вищої освіти, знання англійської мови яких відповідають рівню B1 (або pre-intermediate), більше уваги треба приділяти розвитку навичок повсякденної неформальної англійської комунікації, читання автентичних текстів англійською мовою та аудіювання (Бігич, 2010). Як відправна точка переосмислення структури та контенту професійно-орієнтованого курсу англійської мови для здобувачів

вищої освіти медичних спеціальностей можна взяти інтерпретацію характеристик англійської мови для спеціальних цілей ESP, запропоновану теоретиками методики викладання Т. Дадлі-Івансом та М. Сейнт-Джоном. Учені поділяють характеристики цього різновиду навчання англійської мови на два типи – абсолютні та варіативні. До абсолютних характеристик англійської для спеціальних цілей належать такі аспекти: ESP розробляється з урахуванням певних професійних запитів учнів; курси ESP обов'язково враховуються методологічні та діяльні аспекти спеціальної професійної галузі, яку він обслуговує; у ході навчання ESP здобувач вищої освіти вивчають граматику, лексику, реєстри, комунікативні навички та жанрово-дискурсивну специфіку англійської мови, які відповідають професійній сфері, що ними освоюється. До варіативних характеристик англійської для спеціальних цілей належать такі аспекти: ESP може розроблятися відповідно до конкретних дисциплін професійного циклу; ESP може використовуватись у конкретних ситуаціях, а методика викладання курсу може відрізнятися від загального практичного курсу англійської мови; із найбільшою ймовірністю курс ESP розробляється для здобувачів вищої освіти, які навчаються за програмами вищої та середньої професійної освіти (Бігич, Бориско, 2011).

Таким чином, основною метою створення курсу англійської мови для спеціальності «Ерготерапія, фізична терапія» 227 є підготовка здобувачів вищої освіти до певних ситуацій у їхній професійній комунікації. Спеціаліст повинен вміти виконувати певні завдання та обов'язки, такі як: огляд пацієнта, ведення відповідної документації англійською мовою, обговорення різних питань (обстеження, тестування, визначення функціонального стану, рівня фізичного розвитку, виявлення рухових та інших порушень, навчання самоогляду, пересуванню, самостійності у підтримці фізичного стану та здоров'я). Іншими словами, під час розробки ефективного курсу ESP насамперед потрібно враховувати ситуації реальної професійної комунікації з пацієнтами та колегами із залученням «галузевого лексикону», що містить медичні терміни, професіоналізми та жаргонізми (Dudley-Evans, 1998). У ході практичної реалізації поставлених цілей потрібно включити до курсу ESP для здобувачів вищої освіти спеціальності на заняттях необхідно розвивати у здобувачів вищої освіти зі стартовим рівнем B1 навички спілкування у професійному медичному середовищі, розширювати їх галузевий лексикон та створювати умови для застосування медичного

жаргону на практиці мови. Що стосується здобувачів вищої освіти з рівнем володіння англійською мовою B2 (або upperintermediate), то на заняттях із ними доцільно відпрацьовувати комунікативні ситуації, характерні для професійного спілкування, обговорювати питання, пов'язані з медициною та системою охорони здоров'я, одночасно розширюючи галузевий лексикон освіти граматичних контекстах і жанрах медичного дискурсу за допомогою складніших завдань, пов'язаних такими областями знань, як «Анатомія», «Фізіологія», «Патологія», «Терапія» тощо. Особливий інтерес на цьому етапі становить робота з термінологічними одиницями (лексикою та стійкими виразами) медичного дискурсу, які сформувався завдяки таким когнітивним механізмам, як концептуальна метафора та метонімія. Вивчення подібного пласта галузевої лексики за допомогою концептуальних схем значною мірою покращує результати освоєння її здобувачами вищої освіти (Foster, 1999).

Істотною перешкодою у навчанні ESP здобувачами вищої освіти є той факт, що ця дисципліна планується лише на другий та третій роки навчання, а на першому та четвертому роках навчання за програмою викладають курс GE (General English). Це не дозволяє реалізовувати курс англійської мови так, щоб вона тематично перегукувалася з дисциплінами професійного циклу усієї освітньої програми. Певні труднощі у роботі зі здобувачами вищої освіти, які вивчають іноземну мову для спеціальних цілей, полягають ще й у тому, що час на підготовку може бути серйозно обмеженим. Додаткові складнощі викладачеві створюють певні специфічні запити та потреби здобувачів вищої освіти, пов'язані з актуалізацією англійської мови у галузі вузькоспеціалізованої професійної комунікації. Подібний стан справ найчастіше вимагає від викладача розробки авторських матеріалів, які повністю відповідали б академічним запитам здобувачів вищої освіти. Розв'язання подібних завдань, викликаних специфікою професійної галузі та індивідуалізацією підходів в освіті, виявляється можливим завдяки залученню різних автентичних медичних документів англійською мовою – інформаційних

бюлетенів для пацієнтів, медичних анкет, відеоматеріалів і брошур англійською мовою, які поширюються в медицині. Метою проведення просвітницької роботи серед населення, англійськомовних медичних сайтів, телевізійних шоу, що популяризують здоровий спосіб життя, документальних та мистецьких фільмів англійською мовою з медичної тематики. Усі ці ресурси є надзвичайно цінними для розробки відповідного курсу ESP. Створення орієнтованого на поставлені освітні завдання курсу ESP («task-based») (Lado, 1990) сприяє формуванню умов, сприятливих для розвитку та закріплення навичок іншомовної професійної комунікації у здобувачів вищої освіти спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія». Певним чином підібрані завдання дозволяють здобувачам вищої освіти одночасно поглибити знання в галузі медицини та розвинути навички професійно-орієнтованого мовлення з урахуванням структурних, семантичних і прагматичних аспектів англійської мови, а також відповідно до поставлених комунікативних цілей.

Висновки. Підсумовуючи зазначене вище, можемо констатувати, що серед основних проблем для навчання ESP курсу для здобувачів вищої освіти спеціальності «Фізіотерапія, ерготерапія» є різний рівень володіння мовою; відсутність підручників та навчальних посібників з ESP курсу для спеціальності 227; неможливість реалізувати курс англійської мови таким чином, щоб вона тематично перегукувалася з дисциплінами професійного циклу усієї освітньої програми; недостатня мотивованість здобувачів вищої освіти спеціальності «Фізіотерапія, ерготерапія» щодо вивчення ESP курсу та недостатнє усвідомлення комунікативної цінності кожної мовної дефініції.

Для вирішення цих проблем ми пропонуємо: індивідуалізувати підхід до навчання здобувачів вищої освіти за різними рівнями володіння англійською мовою; використовувати автентичні матеріали для розробки ESP курсу для майбутніх фахівців з фізіотерапії та ерготерапії; використовувати методики і вправи, які сприяють розвитку комунікативних навичок здобувачів вищої освіти спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» у професійній сфері.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бігич О. Б. Особистісно-діяльнісний розвиток молодшого школяра на уроці іноземної мови : монографія. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2010. 138 с.
2. Бігич О. Б., Бориско Г. Е., Борецька Н. Ф. та ін. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції : курс лекцій [навч.-метод. посібник для студ. мовних спец. осв. кваліф. рівня «магістр»]. Київ : Ленвіт, 2011. 344 с.
3. Dudley-Evans T., M. St John M. Developments in ESP: A multi-disciplinary approach. Cambridge : Cambridge University Press, 1998. P. 301.

4. Foster P. Task-based Learning and Pedagogy. *ELT Journal*. 1999. P. 69–70.
5. Lado R. *Linguistics Across Cultures: Applied Linguistics for Language Teachers*. Michigan, 1990. P. 141.
6. Willis J. *A Framework for Task-based Learning*. London : Longman, 1996. 192 p.
7. Partridge B. *Discourse analysis*. New York, NY : Continuum.

REFERENCES

1. Bihych O. Osobystisno-diiialnisnyi rozvytok molodshoho shkoliara na urotsi inozemnoi movy : monohrafiia [Personal and activity development of a junior school student in a foreign language lesson: monograph]. Kyiv : Vyd. tsentr KNLU, 2010. P. 138 [in Ukrainian].
2. Bihych O., Borysko N., Boretska H. *Metodyka formuvannia mizhkulturnoi inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentsii* [The method of formation of intercultural foreign language communicative competence]. Kyiv : Lenvit, 2011. P. 344 [in Ukrainian].
3. Dudley-Evans T., St John M. *Developments in ESP: A multi-disciplinary approach*. Cambridge : Cambridge University Press, 1998. P. 301.
4. Foster P. Task-based Learning and Pedagogy. *ELT Journal*. 1999. P. 69–70.
5. Lado R. *Linguistics Across Cultures : Applied Linguistics for Language Teachers*. Michigan, 1990. P. 141.
6. Willis J. *A Framework for Task-based Learning*. London : Longman, 1996. P. 192.
7. Partridge B. *Discourse analysis*. New York : Continuum. 2006. P. 178.